

1. Úvod

Postavení zemědělství ve společnosti, ekonomice, v běžném životě a jeho význam jako potravinového zdroje, stejně jako krajinné a ekologické dopady spojené se zemědělstvím, jsou častým tématem úvah odborné i laické veřejnosti.

Vztah Evropské unie k zemědělství je programově vyjádřen společnou zemědělskou politikou, která je realizována především systémem dotací, podpor a kvót. Vstup České republiky do EU přináší nové rozměry a vztahy mezi členskými státy navzájem. Členství v Evropské unii je na jedné straně partnerstvím, na druhé straně si jednotlivé státy a jejich ekonomiky na evropském i světovém trhu konkurují a vstupují do velmi těsné interakce.

Cílem této publikace je poskytnout obraz, jak se s touto skutečností vyrovnává české zemědělství ve vztahu k vybraným členskými státy Evropské unie v letech 2003 – 2008.

Souhrnný zemědělský účet slouží jako nástroj k získání agregátních výstupů pro potřeby „Sledování a hodnocení společné zemědělské politiky“ (cit. [1]). Jednotná legislativa, ukládající povinnost všem členským státům EU sestavovat a zveřejňovat souhrnný zemědělský účet, činí ze souhrnného zemědělského účtu jeden z nejvhodnějších zdrojů dat pro makroekonomickou analýzu a pro mezinárodní srovnání odvětví zemědělství.

Publikace se nepokouší přinést jednoznačné odpovědi na konkrétní otázky, zdůvodňovat či hodnotit jednotlivé jevy a nemá ani ambice hledat konkrétní příčiny zjištěných ukazatelů. Analýza pouze porovnává srovnatelné agregátní ukazatele popisující hlavní ekonomické dispozice zemědělství sledovaných států. Komplexní analytické hodnocení je ponecháno spíše na čtenáři, který má k dispozici jak podrobné rozborů v jednotlivých kapitolách, tak závěrečné srovnávací tabulky.

Analýza v některých případech používá terminologii přesahující rámec souhrnného zemědělského účtu. Využívá jeho bilanční pojetí, které umožňuje tvorbu ukazatelů nákladovosti, ziskovosti a efektivnosti. Jmenované ukazatele bývají obvykle spojeny s účetními daty a terminologií, které nejsou se souhrnným zemědělským účtem definičně shodné. Z tohoto důvodu publikace uvádí popisy zdrojových položek souhrnného zemědělského účtu i vlastních analytických nástrojů. Výsledkem jsou indikátory založené na výstupech souhrnného zemědělského účtu za použití tradičních i pro souhrnný zemědělský účet méně obvyklých analytických nástrojů. V tomto ohledu je tato publikace první svého druhu v České republice.

Vzhledem k rozsáhlosti problematiky jsou kapitoly řazeny nezávisle na sobě v podobě mikroanalýz jednotlivých zdrojových komponent souhrnného zemědělského účtu a výrobních faktorů, které se v kapitole Výnosy a náklady zemědělského odvětví spojí do soustavy ukazatelů poskytujících ryze ekonomické porovnání zemědělství vybraných států EU.

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.138/2004 EU, o souhrnném zemědělském účtu ve Společenství.

[2] ESA 95 (European System of Accounts) - evropský systém národních účtů.

[3] Publikace byla vytvořena s použitím metodiky vypracované v rámci řešení výzkumného záměru č. MSM6007665806 „Trvale udržitelné způsoby zemědělského hospodaření v podhorských a horských oblastech zaměřené na vytváření souladu mezi jejich produkčním a mimoprodukčním uplatněním“.